

Takashi Miike

Et univers af ultravold og uforudsigelighed

Over 60 film på femten år, heraf adskillige internationale kassesucceser, og et renommé som ultravoldens og genreblandings ukronede konge. Det er den merit, Takashi Miike (f. 1960) har optjent som japansk films flittigst benyttede lejesvend. Han skriver kun sjældent selv, foretrækker at realisere projekter, hvor både manus og cast er grydeklart. Omfanget af hans produktion betyder, at dette instruktørportræt afstår fra at opregne hele Miikes alenlange filmografi og kun bringer titler på Miikes ti – efter undertegnedes subjektive skøn – vigtigste film. Interesserede kan finde den komplette filmografi på web-siden www.imdb.com.

Miike er søn af arbejderklasseforældre fra en forstad til Osaka. Hans far var en fortrukken svejser, moderen syerske. Som efterkommere af repatrierede kolonister i det besatte Kina og Korea indtog familien Miike en plads i det japanske samfunds periferi. Blandt naboerne i Miikes barndomsgade var det normen, at et eller flere familiemedlemmer tilhørte den japanske mafia – yakuzaen. Ifølge eget udsagn tilbragte Miike sin barndom med at putte kanonslag i levende frøer. I sin ungdom drømte han om at blive motorcykelracerkører, men opgav, da han indså, hvor hård konkurrencen var, og hvor mange af hans bekendte der mistede livet bag styret. Om det er barndomstidens mytologiske gods – etnisk-sociale randeksistenser, yakuza-miljøet, flyvende indvolde fra stort set alt, som solen skinner på, og pludselig, voldsom død i høj hastighed – der reproduce-

res som centrale dele af Miikes film, eller om den voksne instruktør mytologiserer sin barndom i relation til sine film, er ikke helt til at afgøre. Men hermed i hvert fald det billede, Miike tegner af sig selv ved Tom Mes' mellemkomst i den informative, men også noget ukritiske biografi *Agitator – The Cinema of Takashi Miike* (2003).

Som 18-årig blev Miike optaget på en filmskole i Yokohama, hvor han ikke viste sig særlig ofte. Således var det unge Miike, der blev udvalgt af skolen, da et tv-produktionsselskab søgte ubetalte medhjælpere, og alle andre studerende var travlt optagede af at færdiggøre deres afgangsfilm. Efter ti år som freelancer i tv-branchen søgte Miike over i filmbranchen. Her blev han assisterende instruktør for Shohei Imamura – grundlæggeren af den filmskole, Miike et tiår tidligere var blevet lempet ud af. Da direkte-til-video-markedet opstod omkring 1990, var Miike blandt de instruktører, der havde baggrunden til at skabe sig en karriere ved at instruere low-budget action-film. Han var bare to måneder om at færdiggøre sin første film *Lady Hunter (Redi hantaa: Koroshi no pureryuudo, 1991)*. Efter fem år og en stribe af hurtige action- og yakuza-film instruerede Miike i 1995 sin første film beregnet for det store lærred, *Shinjuku Triad Society (Shinjuku kuroshakai: Chaina mafia sensô)*, som ved et tilfælde blev overhalet indenom af hans *The Third Gangster (Daisan no gokudô, 1995)*, der egentlig var beregnet til video-distribution. Hændelsen er illustrerende: for Miike er der ikke nogen nævneværdig

forskel på de to produktionsteknikker.

En verden ude af balance. *Shinjuku Triad Society* gør brug af mange af de centrale tematikker, der, trods det ekstreme output og den store variation, synes at løbe gennem Miikes værk. Hovedpersonen, en korrump og hårdkogt kriminalbetjent, er søn af en japansk soldat og en kinesisk mor, og derfor uden for det gode selskab i mainstream-Japan. Filmen foregår i Tokyos kulørte forlystelseskvartner, Kabukichô, hvor Miike ynder at optage sine yakuzafilms. Her har en kinesisk gangsterbande specialiseret sig i at smugle prisbillige donororganer fra Taiwan til Japan. Kriminalbetjentens bror er advokat for den kinesiske gangster. Og efterforskningen bringer betjenten til Taiwan, hvor han konfronteres med sine kinesiske rødder, som han står uendelig fremmed overfor. Samtidig begynder den japanske gangsterbande, betjenten modtager bestikkelse fra, at samarbejde med den homoseksuelle kinesiske gangsterboss, der har betjentens bror i sit brød. Og således hober interessekonflikterne sig op, og betjenten tvinges til at afgøre, hvor hans loyalitet og hans rødder egentlig ligger. Han vælger sin familie, og satser på at redde sin bror ud af mafiaens klør. Således løber plottets projekt, efterforskningen, sammen med hovedrollens afsøgning af sin egen baggrund og identitet. Og det er et kendetegn for adskillige af Miikes film, at karaktererne i deres søgen efter noget ganske konkret også søger efter en fast identitet eller blot nogle rammer, hvor fred kan afløse ofte voldelig rod- og rastløshed.

Tematiseringen af usikker etnisk, social og seksuel identitet og af familien (eller surrogatfamilien i form af bander eller kammeratskabsgrupper) som et utopisk tilflugtssted er ligeledes centrale bestanddele af Miikes film. Hans filmiske univers

er en verden fundamentalt ude af balance, et miljø befolket af afvigere, som levnes ringe chancer for at undslippe det morads, de er endt eller ender i. Genremæssigt ligger *Shinjuku Triad Society* i den mere socialrealistiske del af Miikes vidtfavnende spektrum, hvortil film som *Rainy Dog* (*Gokudô kuroshakai*, 1997), *Ley Lines* (*Nihon kuroshakai*, 1999), *City of Lost Souls* (*Hyôryû-gai*, 2000) og *Blues Harp* (1998) også kan regnes.

Voldsexcesser og underfundig poesi. En anden del af Miikes værk henter inspiration i den japanske tegneserie – mangaen. Det gælder blandt andet *Ichi the Killer* (*Koroshiya ichi*, 2001), som er baseret på en manga af samme navn. Det er nu ikke tegneserieforlægget, men filmens udpenslede voldsscener, der har påkaldt sig mest opmærksomhed. Det, der gør *Ichi the Killer* til en foruroligende filmoplevelse, er den måde, hvorpå voldsscenerne blandes. Det ene øjeblik ser man en scene, som gør brug af grotesk karikeret tegneserievold, man kun kan trække på smilebåndet af. I næste øjeblik vises volden så frastødende effektivt, som film kun kan, når den lader publikums fantasi generere de mest afskyvækkende billeder. Som når der eksempelvis klippes i sidste frame, før hobbykniven skærer brystvorterne af en kvinde, og ens egen videretænkning fuldender indtrykket, hvad enten man vil det eller ej. Det er en teknik, Miike ofte anvender med voldsom virkning – men ingen steder så konsekvent som i *Ichi the Killer*. Effekten er, at man som seer arbejder med; man spændes vedholdende ud mellem grin og gys, fascination og frastødning. Og det synes også at have været Miikes intention at tvinge seeren til at reflektere over fænomenet filmvold. Men hvis intentionen også har været at få publikum til at afvise filmvold,

Ichi the Killer (Koroshiya ichi, 2001)

må man nok sige, at det svarer mest til, når forældre råber over hovedet på deres børn, at de sate'me ikke må bande!

Det vil være misvisende kun at fokusere på Miikes voldelige side. Der kommer stadig flere underfundige, poetiske og iøjnefaldende voldsfrie film fra hans hånd. For eksempel *The Bird People in China (Chûgoku no chôjin, 1998)* og *The Guys from Paradise (Tengoku kara kita otoko-tachi, 2001)*, som også er eksempler på Miikes internationalisme. *The Bird People in China* er for en stor del optaget i Yunnan-provinsen i Kina. Uanset hvad man mener om

filmen, må man nikke anerkendende til både omfanget af og den visuelle skønhed i det materiale, Miike fik med hjem efter bare to måneders optagelser i Kina. *The Guys from Paradise* er optaget i Filippinerne og minder om *Bird People* i sin dyrkelse af uskyldsren natur og stammefolk. Også her er Miike en ener i japansk film – hele Asien er hans *set*, og asiater fra hele området hans skuespillere.

Det skal blive interessant at se, hvad der sker, den dag Miike udvider sit arbejdsområde til også at omfatte Hollywood.

Lars-M. Sørensen

Filmografi (i udvalg)

- 1996 Gokudô sengokushi. Fudô/Fudôh: The New Generation
- 1998 Blues Harp
- 1998 Chûgoku no chôjin/The Bird People in China
- 1999 Nihon kuroshakai/Ley Lines
- 1999 Ôdishon/Audition
- 2001 Koroshiya ichi/Ichi the Killer
- 2001 Bizita q/Visitor Q
- 2002 Shin jingi no hakaba/Graveyard of Honor
- 2002 Katakuri-ke no kôfuku/The Happiness of the Katakuris
- 2002 Dead or Alive: Final